

5. Державна архівна служба України. Підсумки діяльності у 2015 році та пріоритети на 2016 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.archives.gov.ua/Archives/Zvit_2015.pdf.
6. Правила роботи архівних установ України / М-во юстиції України, Держ. архів. служба України, Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства ; за заг. ред. Н. М. Хрислової. – К., 2013. – 243 с.
7. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон України від 24.12.1993 № 3814-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>.

УДК 028(477)"312"

Кудлай В. О.

Сучасний стан читання книговидавничої продукції в Україні: виклики та пріоритети

Важливість дослідження проблеми читання книжкових видань серед населення науковці усвідомили та обґрунтували ще у кінці ХІХ ст., коли у періодиці з'явилися перші студії проблеми самоосвіти народу. Під самоосвітою розумілось отримання нових знань за допомогою доступних для всіх верств населення книг. Водночас постало питання про створення і видання спеціальної, так званої «особливої» літератури для народу, про відбір книг для читання з кола загальної літератури. Науковців зацікавив саме «читач з народу», його читацькі інтереси та ступінь осмислення прочитаного. Так на українських землях з'явилися перші читачезнавці – М. Корф, Х. Ал-

чевська, Б. Грінченко, М. Павлик, І. Франко [5, с. 18].

З кінця XIX ст. і до другої декади XXI ст. читачество вже сформувалось як окрема навчальна дисципліна у структурі книгознавчої науки. Дослідження проблеми читання серед населення набуває все більшої актуальності, адже вплив книжкових видань та читання на збагачення життя людини важко переоцінити. Чи не найголовнішим засобом саморозвитку внутрішньої культури особистості є читання, тому занепокоєння викликає той факт, що майже половина українців останнім часом не звертаються до повнотекстових книжкових видань, а обмежуються переглядом коротких статей та повідомлень у традиційних чи електронних мас-медіа [6].

Про вищевказану тенденцію падіння рівня читання в Україні свідчать результати комплексного соціологічного дослідження, проведеного протягом 2013–2014 років компанією «pro.mova» на замовлення ГО «Форум Видавців» у рамках проекту Book Platform. Отже, з'ясовано, що 42% українців протягом року не читали тексти обсягом понад 100 сторінок (в США цей показник становить не більше 20%) [6]. Середньостатистичний українець читає 4,3 книги на рік. Читання входить у трійку найпоширеніших різновидів дозвілля українців.

Головною проблемою читання співвітчизники називають відсутність потреби у читанні, а не брак доступу до книговидавничої продукції. Ставлення до читання традиційно залишається позитивним, проте серед осіб, що народились після 1984 року, престиж читання дещо знижується. Читання в суспільстві сприймається як суттєвий чинник саморозвитку, проте більш пріоритетним для молоді стає, зокрема, питання безпеки. Вплив чинників на розвиток читання також корелюється з роком народження українців (*див. рис. 1*).

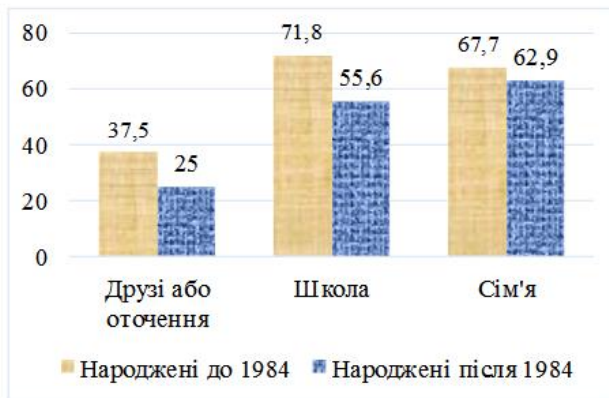

Рис. 1. Чинники впливу на розвиток читання [6]

Соціолог В. Бриндза констатує, що «любов до читання – це те, що закладається більшою мірою батьками, школою. Якщо українці не відчуватимуть потягу до читання, їм складно буде оволодіти критичним мисленням, необхідним для того, аби стати грамотним споживачем і грамотним громадянином. А без цього неможлива демократія» [6].

Виявлені тенденції зниження мотивації до читання серед молоді дозволяють стверджувати необхідність розвитку правильного зацікавлення особи книговидавничою продукцією, доцільність створення пропозиції на неї. Вітчизняні книговидавці це усвідомлюють, тому вже не обмежуються участю у книжкових ярмарках, а активізують зусилля щодо рекламування свого продукту та відслідковування уподобань читачів [4]. З 2015 року у питанні пропагування читання та поширення національного видавничого продукту активізує зусилля Міністерство культури України, що пов'язується з відкриттям Інституту книги. Ця інституція реалізовуватиме державну політику в напрямі розвитку писемної та книжкової культури. Цікавою є ініціатива Міністерства культури та Інституту книги щодо

участі України у Франкфуртському ярмарку в жовтні 2016 року. Інститут книги може стати універсальним посередником між державними інституціями, які співпрацюють з бібліотеками, видавництвами, освітніми закладами, з одного боку, і з читачами і читацькими об'єднаннями, які пропагують читання, з іншого.

Діяльність Інституту книги активізуватиме роботу бібліотек, які сьогодні трансформуються в активні культурні центри, де здійснюватимуться координовані кампанії пропаганди читання.

Завдяки глобальним комп'ютерним мережам сучасна людина має доступ до великої кількості інформаційних ресурсів, що, в свою чергу, забезпечує незалежність вибору, поряд з цим різноманіття також створює проблему вибору. Людина має виконувати завдання аналізу та відбору колосальної кількості документованої інформації. Бібліотеки, що допомагають формувати якісний зміст читання, потребують, перш за все, фінансової підтримки для реалізації подібних функцій. В іншому випадку суспільство буде звертатись до інших джерел інформації, зокрема, до іноді сумнівних ресурсів глобальної мережі, де часто транслиуються неякісні зразки масової культури, що поширюють примітивні ідеї.

Наївно було б не враховувати такі фактори впливу на рівень читання, як: 1) зменшення обсягів книгодрукування в державі (2014 р. – 22 044, 2015 р. – 19 958 одиниць видань, тобто відбулось скорочення на 2 086 назв [1]); 2) зниження витрат на комплектування бібліотек; 3) зростання цін на книжкові видання, що зумовлює недоступність їх для більшості українців.

Видатний французький філософ Д. Дідро писав: «Люди перестають мислити, коли перестають читати» [7, с. 42], отже зменшення зацікавленості до читання загрожує падінням інтелектуального рівня суспільства.

Вдало розв'язати цю проблему дозволить кооперація дій органів державної влади та місцевого самоврядування, бібліотечних установ, видавництв, спрямованих на мотивацію населення до читання. Поступом з боку держави є схвалення «Концепції державної політики щодо розвитку національної видавничої справи та популяризації читання на період до 2020 року» [3], розробленої Держкомтелерадіо. «Метою концепції є відродження соціального значення книги та читання як процесу культурного, духовного, професійного та інтелектуального збагачення людини...» [3].

Важливим кроком на шляху просування читання є піднесення престижності бібліотечної професії та ролі бібліотечних установ у здійсненні культурно-освітніх функцій, адже бібліотеки вже протягом декількох століть в своїй роботі спираються на ідеї пропаганди книги у суспільстві. Розбудова Інститутом книги системи інформаційних заходів для бібліотек поліпшить становище з просуванням книги та читання, що сьогодні неможливе без використання інформаційних технологій, веб-ресурсів та електронних мас-медіа, які поширюватимуть рекламу якісної книговидавничої продукції, інформацію про масові заходи та зустрічі з авторами книг.

Пріоритетним напрямом діяльності бібліотечних установ є комплекс заходів щодо підтримки читання: систематичне оновлення бібліотечного фонду; проведення книжкових виставок, зокрема, в онлайн форматі; презентації книг з метою пропагування класичних та сучасних видань; читацькі марафони тощо; створення умов інформування потенційних читачів про нові надходження видавничої продукції. Безумовно, наведені шляхи вирішення проблеми читання в Україні не є вичерпними та можуть стати предметом більш детального дослідження.

Література

1. Дані випуску книжкової продукції за 2005–2016 рр. [Електронний ресурс] : статистичний облік книжкових видань / ДНУ «Книжкова палата України ім. І. Федорова». – Режим доступу: http://www.ukrbook.net/statistika_.html
2. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 06.03.2003 № 601-IV; редакція від 01.08.2016 / Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/601-15>.
3. Про схвалення Концепції державної політики щодо розвитку національної видавничої справи та популяризації читання на період до 2020 року [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 111-р / Верховна Рада України: офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/111-2016-%D1%80>.
4. Прокопишин Т. #Книготворці: Микола Шейко та Мар'яна Савка про історію розвитку «Видавництва Старого Лева» [Електронний ресурс] : інтерв'ю // Видавництво Старого Лева : веб-сайт. – Режим доступу: <http://theukrainians.tugeza.net/vsl/>.
5. Черниш Н. Основи бібліології : навч. посіб. / Н. Черниш. – Київ : Наша культура і наука, 2014. – 219 с.
6. Читання в Україні [Електронний ресурс] : результати комплексного соціологічного дослідження // Проект Book Platform. – Режим доступу: http://www.slideshare.net/pro_mova/pro-movareadingsurveypresentation-final.
7. Ярець Л. В. Світова література. 6 клас : посіб. для вчи-

теля / Л. В. Ярець, Г. Є. Гонташ. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2014. – 152 с.

УДК 027.5:908

Лисогор В. А.

Формирование краеведческой культуры личности посредством издательской деятельности

Формирование полноценной человеческой личности, невозможно без усвоения опыта предшествующих поколений. Передача этого опыта способствует воспроизводству общественных отношений и формированию самосознания человека как гражданина своей страны.

Своеобразной «стартовой площадкой» для формирования исторического сознания является изучение истории Родного края. Именно через восприятие локальной истории происходит освоение мирового и национального исторического опыта, знакомство с местными культурными и общественными традициями, что способствует нравственному развитию личности, сохранению общечеловеческих ценностей, помогает развитию самостоятельного творческого мышления, мотивов и умений действовать на благо общества.

Библиотеки являются хранителями этих многочисленных традиций и по праву выступают в качестве одного из важнейших элементов системы духовного воспроизводства общества, накапливая и передавая письменную традицию об историческом опыте формирования общественных отношений и культуры различных народов.

Ресурсы, создаваемые в процессе краеведческой деятельности библиотеки, – это стратегические ресурсы. Они

ББК 78
УДК 02

Відповідальний за випуск: директор наукової бібліотеки Маріупольського державного університету Шакула А. П.

Комп'ютерна верстка: Дейниченко О. В.

*Рекомендовано до друку
науково-методичною радою НБ МДУ
(протокол № від . .2016 р.).*

В42 Видавнича діяльність бібліотек Маріуполя: напрямки та нові моделі розвитку : матеріали V міської науково-практичної конференції бібліотек м. Маріуполя. 29 вересня 2016 р. / під ред. А. П. Шакули. – Маріуполь : МДУ, 2016. – 137 с.

Видання містить тези доповідей, у яких охарактеризована видавнича діяльність окремих бібліотек Маріуполя, відображено особливості використання програмного забезпечення під час створення й редагування видавничої продукції та інтеграції електронних копій видань у міжнародний інформаційний простір, роль університетських бібліотек у редакційно-видавничій діяльності ВНЗ, тощо.

Видання рекомендовано співробітникам бібліотек, а також всім, хто цікавиться напрямками діяльності бібліотек різних систем та відомств.

**ББК 78
УДК 02**

© Наукова бібліотека МДУ, 2016
© Акульшина А.В., Бурова І.В., Вакулєнко А.І., Гельвіх А.В., Головач В.В., Гроздова І.В., Дейниченко О.В., Кіор Н.Д., Ковтунєнко Н.А., Кригіна О.В., Кудлай В.О., Лісогор В.А., Луханіна І.А., Манякіна О.С., Міліціна Л.В., Назар'ва С.В., Натяма С.В., Науменко В.Д., Нікольченко Ю.М., Орєхова С.Є., Охріменко О.В., Пасинкова О.В., Ребро Д.Л., Сивак О.А., Ткаченко Т.В., Шакула А.П., Шевцова М.Л., Яковенко Ю.Є., 2016